

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH DLA MIASTA I GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA NA ROK 2013

Wprowadzenie

Alkohol jest jednym z głównych determinantów zdrowia związanych ze stylem życia. Europa jest kontynentem, na którym spożycie alkoholu na głowę jest najwyższe na świecie. W gospodarkach rynkowych o ustalonej pozycji, takich jak państwa członkowskie UE, ocenia się, że obciążenie chorobami i szkody związane z alkoholem wynoszą 8 do 10%.

Z tego powodu, walka ze szkodliwym i niebezpiecznym spożywaniem alkoholu jest priorytetem zdrowia publicznego w wielu państwach członkowskich, jak również na poziomie Unii Europejskiej. Niemniej jednak, problemy zdrowotne stanowią tylko jeden aspekt wpływu szkodliwego spożywania alkoholu i dlatego też należy wziąć pod uwagę negatywne skutki społeczne, takie jak: przemoc, chuligaństwo, przestępczość, problemy w rodzinie, wykluczenie społeczne, problemy w pracy i jazda samochodem pod wpływem alkoholu. Wszystkie te obszary wymagają działań politycznych na poziomie krajowym i europejskim.¹

Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wprowadziła szereg rozwiązań, które mają służyć skuteczniejszej ochronie rodzin przed przemocą. Jednym z zadań gminy jest obowiązek uchwalania gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie i zagwarantowania na realizację zapisanych w nim zadań odpowiednich środków. Oznacza to, że działania służące ochronie rodzin przed przemocą powinny być realizowane również w ramach zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2013 r. zakłada również kontynuację zadań programu z roku ubiegłego. Sformułowane w nim cele ogólne i szczegółowe będą możliwe do osiągnięcia wówczas, gdy zapewnimy ciągłość realizacji podejmowanych w ramach programu zadań. W niektórych przypadkach, z uwagi na znaczenie i wartość merytoryczną uzupełniono zadania lub poszerzono ich zakres.

¹ Europejski Plan Działań Dotyczących Alkoholu na lata 2000-2005 <http://www.parpa.pl>

I. Podstawa opracowania.

Obowiązek opracowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy do zadań własnych gminy, wynika on z następujących aktów prawnych i dokumentów :

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.) – art. 4,
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011 – 2015,
- Dolnośląski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. nr 180, poz. 1493, z późn. zm.),
- Uchwała Nr LX/523/10 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 27 sierpnia 2010 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy dla Bystrzycy Kłodzkiej gminy miejsko-wiejskiej na lata 2010 - 2015,
- Uchwała Nr XLI/260/05 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 13 maja 2005 r. w sprawie przyjęcia Strategii Integracji Społecznej dla Bystrzycy Kłodzkiej gminy miejsko-wiejskiej na lata 2005 – 2020,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. nr 175, poz. 1362).

II. Charakterystyka problemów alkoholowych

1.Dostępność napojów alkoholowych

Miasto i Gminę Bystrzyca Kłodzka zamieszkiwało, według stanu na dzień 31.12.2011 rok, 19 494 mieszkańców.

1. Łączny limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych uchwalony przez radę gminy (limit sklepów + limit lokali gastronomicznych): stan na 31.12.2011 r. wynosił - 160

W tym :

- limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) - 100
- limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne) - 60

2. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie (stan na 31.12.2011 r.)

W tym :

- liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) - 68
- liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne) - 40

3. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% w gminie (stan na 31.12.2011 r.)

W tym :

- liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) - 52
- liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne) – 25

4. Dane statystyczne policji związane z podejmowaniem interwencji i działań w związku z nadużywaniem alkoholu i niewłaściwymi zachowaniami pod wpływem alkoholu.

- Liczba nietrzeźwych osób poniżej 18 roku życia zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka lub odwiezionych do domów rodzinnych w 2011 roku - 16
- Liczba zatrzymań osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych w 2011 roku – 52

2. Stan zasobów w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

o Komisja według stanu na dzień 31.12.2011 rok :

- prowadziła 38 postępowań wobec osób nadużywających napojów alkoholowych,
- przeprowadziła rozmowy z 97 członkami rodzin osób z problemem alkoholowym,
- skierowała 5 wniosków do Prokuratury Rejonowej w Bystrzycy Kłodzkiej o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego,
- wydała 102 postanowienia dotyczące sprzedaży napojów alkoholowych.

Punkt Konsultacyjny Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień

W punkcie w 2011 r. prowadzone były dyżury specjalistów psychoterapii uzależnień, w okresie od 01 stycznia do 31 grudnia :

- odbyło się 94 dyżury po trzy godziny każdy,
- podczas dyżurów udzielono łącznie 320 porad i konsultacji,
- 165 osób skorzystało z pomocy terapeutów.

Grupy samopomocowe – Grupa Wsparcia dla Współuzależnionych Kobiet

Gmina udziela wsparcia dla ruchów i grup samopomocowych. W tym celu udostępniane jest nieodpłatnie pomieszczenie na spotkania dla osób z rodzin z problemem alkoholowym, dotkniętych przemocą domową. W 2011 roku w każdą środę odbywały się tam spotkania grupy kobiet, które są jednym z elementów oddziaływań, mających na celu wsparcie współuzależnionych kobiet.

Centrum Integracji Społecznej

Centrum Integracji Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej działa od 2004 roku. Realizuje program reintegracji społecznej i zawodowej, w którym w 2011 roku uczestniczyło 68 osób (30 kobiet i 38 mężczyzn), w tym :

- 30 osób długotrwale bezrobotnych,
- 20 osób bezrobotnych,
- 20 osoby uzależnione od alkoholu,
- 1 osoba bezdomna,
- 3 osoby niepełnosprawne,
- 3 osoby po opuszczeniu zakładu karnego.

Po ukończeniu programu 6 osób znalazło zatrudnienie.

Uczestnicy przez cały rok codziennie, w dni robocze, od godziny 7⁰⁰ do 13⁰⁰ przychodzili do Centrum Integracji Społecznej na zajęcia integracyjne, edukacyjne i motywacyjne oraz posiłek regeneracyjny. Mieli do dyspozycji pracownika socjalnego i doradcę zawodowego, z pomocy terapeuty uzależnień korzystali w Punkcie Konsultacyjnym.

Ośrodek Pomocy Społecznej

1. Ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej Ośrodka Pomocy Społecznej w 2011 roku, to - 932
2. Liczba rodzin objętych tą pomocą z powodu uzależnienia lub nadużywania alkoholu przez co najmniej jednego z członków rodziny w 2011 roku - 164
3. Wysokość środków finansowych przeznaczonych w 2011 r. przez Ośrodek Pomocy Społecznej na pomoc rodzinom z problemem alkoholowym – 415.209,00 zł.

3. Partnerzy w realizacji programu:

Realizację zadań programu koordynuje Koordynator ds. Profilaktyki Uzależnień w Ośrodku Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej, z którym podejmują współpracę i realizują powierzone im zadania :

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Miejsko Gminny Ośrodek Kultury
- Policja
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- Szkoły
- Organizacje pozarządowe
- Placówki opieki zdrowotnej

Podmioty, instytucje i osoby fizyczne podejmujące inicjatywy związane z problematyką uzależnień.

III. Cele i założenia programu

Nadrzędnym celem programu jest:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów związanych z nadużywaniem środków uzależniających.
2. Ograniczenie zaburzeń życia rodzinnego, w tym szkód zdrowotnych i rozwojowych dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.
3. Ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom.

Cele szczegółowe programu obejmują:

1. Propagowanie modelu zdrowego stylu życia – wolnego od uzależnień wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy.
2. Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców, głównie dzieci i młodzieży na temat problemów związanych z używaniem alkoholu oraz możliwości zapobiegania takim zjawiskom.
3. Zmniejszenie rozmiaru szkód zdrowotnych, psychologicznych i społecznych spowodowanych uzależnieniami, piciem ryzykownym i przemocą domową.
4. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.
5. Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym.
6. Zwiększenie kompetencji służb działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym

IV. Zadania gminnego programu do realizacji :

Zadanie 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych poprzez:

- Współpracę z placówkami leczenia odwykowego: Centrum Pomocy Psychiatryczno-Psychologicznej „Persona” w Bystrzycy Kłodzkiej, Poradnią Leczenia Uzależnień w Kłodzku i w Dusznikach Zdrój oraz placówkami podstawowej opieki zdrowotnej z terenu miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka, w zakresie umożliwiania uzależnionym od alkoholu odbycia leczenia odwykowego pod opieką wykwalifikowanego personelu.

- Podejmowanie działań przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zmierzających do zmotywowania do poddania się dobrowolnemu leczeniu wobec osób uzależnionych od alkoholu oraz prowadzenie postępowań zmierzających do orzeczenia przez Sąd obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

- Zmianę nazwy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego do spraw Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na Punkt Informacyjno Konsultacyjny do spraw Rozwiązywania Problemów Uzależnień i Przemocy w Rodzinie i poszerzenie zakresu o działania na rzecz ofiar i sprawców przemocy domowej(dyżury dwóch

terapeutów, psychologa, policjanta, pracownika socjalnego, specjalistę do spraw przemocy w rodzinie).

– Kontynuację działalności grupy wsparcia dla współuzależnionych kobiet, dotkniętych przemocą w rodzinie.

Zadanie 2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychologicznej, społecznej i prawnej i ochrony przed przemocą w rodzinie.

- Podejmowanie działań w ramach gminnego punktu informacyjno – konsultacyjnego w zakresie motywowania do podjęcia leczenia, rozpoznawania i monitorowania problemów rodziny i zaplanowania pomocy dla jej członków.
- Organizowanie wsparcia psychologicznego i socjoterapeutycznego dla dzieci osób uzależnionych od alkoholu i ofiar przemocy we współpracy z osobami i instytucjami przygotowanymi do organizowania takiej pomocy (rozmowy i porady indywidualne dla uzależnionych i współuzależnionych, zajęcia dla dzieci, poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie).
- Wspieranie merytoryczne i finansowe działalności świetlic środowiskowych realizujących programy opiekuńczo-wychowawcze, zajmujących się organizacją czasu wolnego, pomocą w nauce, rozwijaniem zainteresowań, wspieraniem rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych – dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych problemami alkoholowymi.
- Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego, pracowników socjalnych, pedagogów, dotyczących problematyki uzależnień i przemocy w rodzinie.
- Tworzenie gminnego systemu wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w ramach współpracy z Policją, Prokuraturą, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Punktem informacyjno-konsultacyjnym do spraw rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.

Zadanie 3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych:

- Prowadzenie w szkołach programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, zakup i realizacja profesjonalnego programu profilaktycznego(program edukacyjno-alternatywny adresowany do dzieci i młodzieży, jako uczestników imprez sportowych „ Jestem kibicem przez duże K”/PARPA/, program psychoedukacyjny ” Substancje psychoaktywne – zagrożenia i przeciwdziałanie” dla młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych /Z.Ustrzycki/, konkurs profilaktyczny dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych pod hasłem „Zmień scenariusz”/pedagog szkolny/).

- Udział w akcjach i kampaniach profilaktycznych ogólnokrajowych (kampania ogólnopolska „Postaw na rodzinę”. „ Zachowaj trzeźwy umysł”, „ Stop przemocy”).
- Organizowanie pozalekcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w okresie wakacji – dofinansowanie zajęć i pobytu dzieci na obozach i koloniach połączonych z programem profilaktycznym.
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych w celu zapobiegania sprzedaży napojów alkoholowych niepełnoletnim i nietrzeźwym.
- Współpraca z Policją w zakresie przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców i bezpieczeństwa w miejscach publicznych.
- Doposażenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Punktu Informacyjno Konsultacyjnego do spraw Rozwiązywania Problemów Uzależnień i Przemocy w Rodzinie, w niezbędne pomoce i literaturę fachową, czasopisma (prenumerata” Świat Problemów”, „Remedium”,” Niebieska Linia”, „Terapia Uzależnienia i Współuzależnienia”, materiały biurowe.
- Prowadzenie działalności edukacyjnej w środowisku w zakresie problematyki uzależnień i przemocy w rodzinie oraz propagowanie informacji n.t. ogólnopolskiego telefonu zaufania – Niebieska Linia, Pomarańczowa Linia oraz instytucji wsparcia dla ofiar przemocy w najbliższym otoczeniu.
- Monitorowanie skali problemów alkoholowych w środowisku lokalnym (badanie ankietowe, analizy).

Zadanie 4. Wspomaganie działalności instytucji i stowarzyszeń służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych

- Dofinansowanie działań celowych służących wspomaganie procesu powrotu do zdrowia, i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób uzależnionych i członków ich rodzin (Grupy samopomocowe – Grupa Wsparcia dla Współuzależnionych Kobiet).
- Tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymywania się od spożywania alkoholu .
- Prowadzenie zajęć kulturalno-oświatowych i artystycznych lub sportowo-rekreacyjnych z dziećmi i młodzieżą wypełniających ich wolny czas i motywujących do powstrzymywania się od spożywania alkoholu.

Zadanie 5. Podejmowanie interwencji w związku z łamaniem zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim lub nietrzeźwym oraz w przypadku złamania zakazów promocji i reklamy napojów alkoholowych oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego

Podejmowanie działań na rzecz ograniczania dostępności alkoholu na terenie gminy oraz przestrzegania prawa w zakresie obrotu napojami alkoholowymi będzie

prowadzone poprzez kontrolę rynku i warunków określonych w zezwoleniu ze szczególnym uwzględnieniem zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym oraz przestrzegania zakazu reklamy napojów alkoholowych.

Zadanie 6. Wsparcie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Współfinansowanie Centrum Integracji Społecznej celem prowadzenia programu reintegracji zawodowej i społecznej osób uzależnionych.

V. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Do zadań ustawowych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy :

1. Opiniowanie, inicjowanie i współpraca w zakresie realizacji zadań wykonywanych w ramach Gminnego programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
2. Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu a w szczególności :
 - a) przyjęcie zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu z jednoczesnym występowaniem przesłanek z art. 24 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
 - b) wezwanie na rozmowę osoby co do której wpłynęło zgłoszenie i motywowanie jej do zaprzestania nadużywania alkoholu i/lub poddania się dobrowolnemu leczeniu.
 - c) w przypadku braku zgody na dobrowolne leczenie się – skierowanie na badania przez biegłych (psycholog, psychiatra) w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia,
 - d) przygotowanie dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym,
 - e) złożenie wniosku o wszczęcie postępowania do sądu rejonowego.
3. Opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust.1 i 2 ustawy (limit punktów i zasady usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych).
4. Kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia Burmistrza).

VI. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Wynagrodzenie członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych finansowane jest z budżetu Gminy Bystrzyca Kłodzka w ramach środków przeznaczonych na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii.

2. Członek Komisji ma obowiązek uczestnictwa w posiedzeniach.

3. Za udział w posiedzeniach oraz innych pracach Komisji członkom Komisji przysługuje ryczałt miesięczny w wys.:

- przewodniczący Komisji – 470 zł. brutto,
- pozostali członkowie Komisji – 370 zł. brutto.

4. Wynagrodzenie o którym mowa w pkt. 3 wypłacane jest miesięcznie zgodnie z wykazem obecności na posiedzeniu Komisji, pod warunkiem, że posiedzenia Komisji odbywać się będą poza godzinami pracy bez względu na czas trwania posiedzenia.

VII. Ewaluacja programu

Realizacja programu i skuteczność podejmowanych oddziaływań będzie monitorowana poprzez prowadzenie rozmów z adresatami programu, badań, ankiet i sporządzanie analiz dotyczących założeń programu. Podstawowymi wskaźnikami efektywności gminnego programu będzie :

- 1) ilość podmiotów zaangażowanych w realizację programu,
- 2) ilość osób uczestniczących w programach profilaktycznych i terapeutycznych,
- 3) liczba pacjentów objętych opieką leczniczą i rehabilitacyjną,
- 4) liczba osób objęta reintegracją,
- 5) liczba osób doświadczających przemocy objętych pomocą,
- 6) liczba dzieci objętych pomocą,
- 7) liczba osób deklarujących abstynencję,
- 8) ilość miejsc pomocy dla rodzin osób uzależnionych,
- 9) ilość osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu zostały skierowane na Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 10) ilość osób przeszkolonych do rozwiązywania problemów uzależnień.

VIII. Uwagi końcowe

- Dopuszcza się możliwość wprowadzania do niniejszego Programu korekt, wynikających z pojawiających się na bieżąco potrzeb, koniecznych do prawidłowej jego realizacji.

- Podmioty chcące uzyskać wsparcie i realizować zadania w ramach Gminnego Programu zobowiązane są do złożenia pisemnego wniosku/oferty na realizację zadania w biurze Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej, zawierającej

merytoryczny opis projektu/programu (podstawowe założenia i cele, dane wnioskodawcy, adresaci zadania, liczba uczestników, miejsce i czas realizacji zadania, sposób realizacji, harmonogram działań i kosztorys programu/zadania).

- Podmioty, które skorzystały z wsparcia finansowego na realizację zadania w ramach Gminnego Programu zobowiązane są do złożenia sprawozdania merytorycznego finansowego z realizacji zadania (należy określić, czy zakładane cele zostały osiągnięte i w jaki sposób, opisać podjęte działania, podać liczbę osób, uczestników, załączyć rozliczenie finansowe).